

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

MAKTABGACHA YOSHDAGI ESHITISHIDA NUQSONI BO'LGAN BOLALARNING ESTETIK TARBIYASINI RIVOJLANTIRISH

РАЗВИТИЕ ЭСТЕТИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С НАРУШЕНИЕМ СЛУХА.

DEVELOPMENT OF AESTHETIC EDUCATION IN PRESCHOOL CHILDREN WITH HEARING IMPAIRMENTS

Rahmatova Shirin Nig'mon qizi

Nizomiy nomidagi Toshkent Davlat Pedagogika Universiteti Surdopedagogika va
maxsus pedagogikaning klinik asoslari kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya:

Maqolada estetik tarbiyaning bolalar rivojidadagi o'rni, uning ahamiyati va metodologiyasi haqida so'z boradi. Estetik tarbiya orqali bolalar nafaqat badiiy qobiliyatlarini rivojlantiradilar, balki ularning axloqiy, aqliy va estetik idrokini ham shakllantirishga erishiladi.

Аннотация: В статье рассматриваются роль эстетического воспитания в развитии детей, его значение и методология. Через эстетическое воспитание дети развивают не только свои художественные способности, но и формируют моральное, умственное и эстетическое восприятие.

Annotation: The article discusses the role of aesthetic education in child development, its significance, and methodology. Through aesthetic education, children not only develop their artistic abilities but also shape their moral, intellectual, and aesthetic perception.

Kalit so'zlar: Estetik tarbiya, badiiy tarbiya, san'at, maktabgacha ta'lim, nutqni rivojlantirish, estetik idrok, badiiy faoliyat.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

Ключевые слова: Эстетическое воспитание, художественное воспитание, искусство, дошкольное образование, развитие речи, эстетическое восприятие, художественная деятельность.

Key words: Aesthetic education, artistic education, art, preschool education, speech development, aesthetic perception, artistic activity.

Maktabgacha yoshdagi eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning estetik tarbiyasini rivojlantirish-Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun estetik tarbiya, ularning shaxsiy va ijodiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun esa, bu jarayon yanada muhimroq, chunki ular uchun ta'lim va tarbiya ko'pincha o'ziga xos usullarni talab qiladi. Eshitish nuqsonlari bo'lgan bolalar estetik tarbiyani nafaqat san'at va madaniyat orqali, balki boshqa sezgilar, masalan, ko'rish va teginish orqali ham rivojlantiradilar. Shuning uchun ularning estetik rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda maxsus pedagogik yondashuvlar zarur. Estetik tarbiyaning asosiy maqsadi bolalarga go'zallikni idrok etish, uning atrof-muhitdagi mavjudligini anglash va undan zavqlanishni o'rgatishdir. Eshitish nuqsoni bo'lgan bolalar uchun bu jarayon maxsus yondashuvlarni talab qiladi. Ular go'zallikni faqat eshitish orqali emas, balki ko'rish, sezish va boshqa organlar yordamida ham angelaydilar. Estetik tarbiyaning muhim vazifalari quyidagilardan iborat:

1. Estetik idrokni rivojlantirish: Bu, bolalarning atrof-muhitdagi go'zallikni, tabiatni, san'atni va shaxsiy hayotdagi go'zallikni tushunib, uni qabul qilishga qaratilgan.
2. Badiiy didni tarbiyalash: Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun san'atning rang-barang turlariga, masalan, tasviriy san'at, musiqa, adabiyot va teatrga alohida e'tibor berish zarur. Bu orqali ular o'z his-tuyg'ularini yanada chuqurroq ifodalashni o'rganadilar.
3. Nutqni rivojlantirish: Estetik tarbiya jarayonida nutq rivojlanishiga ham alohida e'tibor qaratish kerak. Surdopedagoglar va tarbiyachilar bolalarning o'z his-tuyg'ularini so'z orqali ifodalashni o'rgatishlari zarur.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

4. Badiiy qobiliyatlarni rivojlantirish: Badiiy san'at faoliyatlari orqali bolalar o'zlarining ijodiy salohiyatlarini rivojlantiradilar. Bu, ularning sezgirliklarini oshirish va dunyoqarashlarini kengaytirish imkonini beradi.

Eshitish nuqsonlari bo'lgan bolalar estetik tarbiyani faqat eshitish orqali qabul qilolmaydi, shuning uchun ularning estetik rivojlanishiga ko'plab boshqa usullar yordam beradi. Masalan: Ko'rish va teri taktil orqali idrok qilish: Eshitish qobiliyati cheklangan bolalar, ko'rish va teri taktil orqali san'at asarlarini, tabiatni va boshqa estetik ob'ektlarni idrok etadilar. Ular rasmlar, haykallar, matolar va boshqa materiallar bilan ishlashda o'zlarini ifodalaydilar. Teatr va dramatizatsiya: Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar uchun teatr va dramatizatsiya vositasida his-tuyg'ularni anglash va ifodalash osonroq bo'ladi. Bu esa ularning estetik va emotsional rivojlanishini ta'minlaydi. Musiqa va ritm: Eshitish nuqsonlari bo'lgan bolalar musiqani va ritmni turli usullar bilan qabul qilishadi. Tez-tez vibrofonlar, qo'llar yordamida ritm yaratish va boshqa sezgi organlari orqali musiqa va ritmni idrok etishlari mumkin. Bu, ularning musiqiy didini rivojlantirishga yordam beradi. Eshitish nuqsonlari bo'lgan bolalarning estetik tarbiyasini rivojlantirishda maxsus metodlar va yondashuvlar qo'llaniladi. Bu metodlar quyidagi asosiy elementlarni o'z ichiga oladi:

1. Visual va kinestetik o'quv metodlari: Eshitish nuqsoni bo'lgan bolalar uchun ko'rish va teginish orqali ma'lumot olish imkoniyatlarini yaratish kerak. Masalan, ular uchun rasm chizish, haykallar yaratish yoki sensorli materiallar bilan ishlash orqali san'at va go'zallikni anglashni o'rgatish mumkin.

2. Tegishli materiallar va vositalar: Maxsus asboblari, masalan, vibratsiyali musiqa asboblari yoki sensory materiallar, bolalarga musiqa va san'atning ta'sirini his qilishga yordam beradi. Bu vositalar orqali ular o'z his-tuyg'ularini va estetik idrokini rivojlantiradilar.

3. Alohida o'qituvchilar va pedagoglar bilan ishlash: Surdopedagoglar va tarbiyachilar maxsus metodikalar yordamida bolalarning estetik rivojlanishini qo'llab-quvvatlashlari kerak. Bu jarayonda ular o'z ishlarida ko'proq individual yondashuvlarni qo'llashadi.

Scientific Conference on Multidisciplinary Studies

Hosted online from Bursa, Turkey

Website: econfseries.com

11th February, 2025

Xulosa:

Estetik tarbiya bolalarning shaxsiy va ijodiy rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Bu tarbiya jarayoni bolalar uchun nafaqat badiiy ko'nikmalarni rivojlantirish, balki ularning estetik idrokini, nutqini, axloqiy va aqliy rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlaydi. Estetik tarbiya, ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalar uchun juda muhim, chunki bu davrda bolaning dunyoqarashi shakllanadi. Bolalar san'at vositalari orqali o'z his-tuyg'ularini ifodalashni o'rganadilar va go'zallikka bo'lgan munosabatlarini rivojlantiradilar. Estetik tarbiya jarayonida surdopedagoglar va tarbiyachilar maxsus metodlarni qo'llash orqali har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga olishadi, bu esa bolaning to'liq rivojlanishiga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Belova N.I. Spetsial'naya doshkol'naya surdopediya M. 1985
2. L.A. Golovchits Doshkol'naya surdopediya M. 2001
3. Venger A.A. Obucheniye glukhikh doshkol'nikov izobrazitel'noy deyatel'nosti M. 1972
4. Yashunskaya Muzykal'noye vospitaniye glukhikh doshkol'nikov M. 1977
5. P.Yusupova Maktabgacha tarbiya pedagogikasi T. O'qituvchi 1992
6. V.I. Loginova, P.G. Samorukova tahriri ostida Maktabgacha tarbiya pedagogikasi.
7. H.D. Kalbayeva, Maktabgacha tarbiya maxsus metodikasi 2020.